

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШІНСЬКОГО»

НАЧЕВ АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ

УДК: 124.5+1+316.774

**ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ
ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА**

09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі філософії та соціології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філософських наук, професор
Борінштейн Євген Русланович,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», завідувач кафедри філософії та соціології.

Офіційні опоненти – доктор філософських наук, професор
Гансова Ема Августівна,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, професор кафедри соціології (Інститут соціальних наук);

– кандидат філософських наук, доцент
Пальчинська Мар'яна Вікторівна,
Одеський національний морський університет, доцент кафедри філософії.

Захист відбудеться „___” _____ 2014 р. о 10-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.02 при Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, ауд. 74.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий „___” _____ 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. В. Балащенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Поняття цінності є складним, тому на сучасному розвитку суспільства проблема цінностей займає головне місце в процесі філософського осмислення дійсності й пов'язано зі змінами, які відбуваються у всіх сферах життєдіяльності людини. Процес інформатизації суспільства призвів до трансформаційних перетворень ціннісних орієнтацій особистості, які набувають особливої значущості, оскільки саме в цей період відбувається перелом у системі ціннісних орієнтацій, що має принципове значення для вибору особистості та визначає майбутній стан суспільства.

Інформатизація суспільства, трансформаційні процеси мають як позитивне, так і негативне значення для формування ціннісних орієнтацій особистості та суспільства в цілому. Але розбіжності в системі цінностей та ідеалів не повинні зменшувати значення тих загальних цінностей, що об'єднують носіїв єдиної культури. Одночасно важливо забезпечити у всіх членів суспільства пріоритет тих цінностей, які об'єднують націю, зміцнюють суспільство, державу, гарантують безпечне життя людині, її права, свободи.

У науковій літературі існує досить широкий спектр тлумачень, концепцій, теорій, що розкривають як зміст ціннісних орієнтацій, так і цінностей, які є одним із джерел їх формування. Ціннісні орієнтації як наукова проблема, привертають увагу широкого кола вчених різних напрямів наукового пізнання. Вона розглядається в тісному взаємозв'язку з життєвими цілями особи, способом її життя, потребами, інтересами, психологічними установками і тому подібне.

Таке широке коло питань, в яких досліджуються сутність та характер ціннісних орієнтацій, дає можливість виділити наступне **наукове завдання**, яке полягає у філософському осмисленні трансформації ціннісних орієнтацій особистості та її впливу на процес інформатизації сучасного суспільства, його соціального значення для цивілізаційного розвитку людства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідницької роботи кафедри філософії та соціології Державного закладу "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського" "Інноваційність в методології та технології наукового й соціального пізнання" (реєстраційний № 0109U000194). Тема дисертаційного дослідження затверджена на засіданні вченої ради університету, протокол № 3 від 25.10.2012 р. і спрямована на дослідження важливих аспектів соціально-філософського осмислення буття соціуму.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження – розкрити сутність та особливості трансформації ціннісних орієнтацій особистості в контексті інформатизації суспільства.

Для досягнення сформульованої мети були поставлені наступні задачі:

- концептуалізувати ціннісні орієнтації особистості в стратегіях філософського мислення;

- провести теоретичний аналіз наукових досліджень процесів інформатизації суспільства ;
- експлікувати поняття «ціннісні орієнтації особистості»;
- охарактеризувати аксіологічний вимір трансформації поняття «інформатизація суспільства»;
- визначити аксіологічний контекст креативного потенціалу в умовах інформатизації суспільства;
- проаналізувати особливості трансформації сучасного суспільства;
- розкрити специфіку впливу ціннісних орієнтацій особистості на інформатизацію сучасного українського суспільства.

Об'єкт дослідження – ціннісні орієнтації особистості.

Предмет дослідження – особливості формування ціннісних орієнтацій особистості в контексті інформатизації сучасного українського суспільства.

Методи дослідження. У дисертації пояснена сутність методологічного дослідження особливостей взаємовпливу ціннісних орієнтацій особистості та інформатизації суспільства.

Методологічний фундамент дослідження склали загальнонаукові принципи та структурно-функціональний аналіз в поєднанні з конкретно-історичним методом, що надали можливість простежити генезис розвитку предмета дослідження.

Структурно-функціональний аналіз забезпечив розкриття взаємовпливу деформації цінностей та процесу інформатизації суспільства в динаміці їх взаємодії. Застосування системного підходу дало можливість розглянути суспільство як складну систему, внутрішнім структурним компонентом якої виступає формування ціннісних орієнтацій особистості.

За допомогою історичного методу осмислюється процес накопичення теоретичних уявлень про інформатизацію суспільства (теоретичний та практичний вимір), а також ціннісних орієнтацій особистості в інформаційних процесах суспільства. Історичний метод використовувався також під час розгляду феномену трансформацій ціннісних орієнтацій особистості в соціальному середовищі.

У дисертації активно задіяний метод компаративістського аналізу, який дозволяє за допомогою теоретичного та практичного співставлення визначення поняття "інформатизація суспільства" виявити низку спільних закономірностей процесу інформатизації та впливу ціннісних орієнтацій особистості на розвиток креативного потенціалу інформатизації суспільства.

Системний метод застосований для досягнення в теоретико-пізнавальній основі розуміння ключових понять дослідження – «ціннісні орієнтації особистості», «інформатизація суспільства». У I та II розділах використовувався метод аналізу логіко-методологічних основ для визначення понять: цінності, ціннісні орієнтації, інформаційне суспільство.

Крім того, використовуються загальнонаукові методи: аналіз і синтез; метод сходження від абстрактного до конкретного, тобто, від аналізу

понятійного апарату, основних інформаційних процесів до розгляду проблем, суперечностей та змін у сучасному українському суспільстві в процесі інформатизації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що проведений аналіз, у дискурсі української соціально-філософської думки, дозволив розкрити сутність та особливості формування ціннісних орієнтацій особистості в контексті інформатизації сучасного українського суспільства.

Вперше:

– репрезентовано характеристику інформаційного суспільства як суспільства інтелектуальних технологій, яке використовує алгоритми для прийняття управлінських рішень замість інтуїтивних суджень, соціальною цінністю для якого є знання, а саме теоретичні знання, де інформація виступає як економічна цінність й об'єм у валовому національному продукті інформаційної діяльності;

– досліджено взаємозв'язок між інформатизацією суспільства та феноменом трансформацій ціннісних орієнтацій особистості, який являє собою проходження людиною ряду критичних ситуацій (головних проблем епохи глобалізації), які синтезували кризові ситуації й тенденції та призвели до цивілізаційних, міжетнічних, міжконфесійних, зовнішніх та внутрішніх політичних конфліктів, що призвело до стрімкого та тотального перегляду цінностей минулої епохи та переходу до епохи свободи.

Уточнено:

– поняття «ціннісні орієнтації особистості», які визначаються як показник рівня розвитку особистості та рівня її самопізнання, крізь них проходить перехід на вищий рівень особистісних новоутворень, що виступають в якості регуляторів діяльності й поведінки особистості. Вони не завжди співпадають зі структурою цінностей, яка функціонує у суспільній свідомості;

– розуміння ціннісних орієнтацій особистості, які, на думку автора, формуються в процесі інформатизації суспільства як глобального, організованого, соціально-економічного й науково-технічного процесу, який потребує від людини проявити себе як творчу особистість, яка не тільки споживає, а й творить знання, особистість, здатну не втратити національний спосіб мислення та себе як «багатовимірну людину»;

– вивчення факторів розвитку українського суспільства, з точки зору аксіологічного підходу, що впливають на процеси інформатизації суспільства, й змінюють систему цінностей, обумовлених формуванням нового типу відносин у суспільстві, дають поштовх до використання креативного потенціалу інформатизації суспільства та формування його нового стрімкого соціокультурного розвитку, де творча діяльність набуває соціально значимого характеру.

Дістало подальшого розвитку:

– аналіз наукових досліджень інформатизації суспільства, дозволяє стверджувати, що інформаційно-комунікаційні технології займають важливе місце у розвитку суспільства та є формуючими суспільної цінності інформації як стратегічного ресурсу людства;

– дослідження трансформації сучасного суспільства, яке дозволило стверджувати, що особистість, включаючись у процес інформатизації як фактор своєї соціалізації, формує та розвиває вільну особистість, що призводить до включення соціальної інформації, донесеної до індивіда, у складний процес формування поглядів, ідей, установок стосовно цінностей, в контексті чого має місце часткова зміна свідомості індивіда, а потім і зміни суспільної свідомості;

– розгляд специфіки «роздиференціації» комунікативного простору, в якості позитивного моменту, який призводить до диференціації, розділення цінностей за соціальними потребами, де трансляція цінностей засобами соціокультурної комунікації створює нову, креативну, необхідну соціокультурну реальність.

Практична значущість отриманих результатів. Отримані результати мають суттєве теоретичне значення для подальших філософських досліджень. Зокрема, вони доповнюють дослідження, які аналізують розвиток сучасного суспільства, особливості трансформації сучасного суспільства та формування ціннісних орієнтацій особистості.

Висунуті й обґрунтовані в дисертаційному дослідженні ідеї та положення можуть бути використані не тільки філософською наукою, а й всією системою сучасного науково-теоретичного пізнання – в галузях етнополітики, педагогіки, психології.

Результати дослідження можна застосувати в розробці окремих напрямів і проблем соціальної філософії: соціальна свобода та відповідальність, соціальна активність, соціальні відносини для прогнозування майбутніх змін особистості під впливом інформатизації тощо; при читанні курсів «Філософія», «Соціальна філософія», «Історія і філософія науки», «Філософські проблеми наукового пізнання», «Творчість у науковому пізнанні», «Філософська антропологія», «Аксіологія», а також у змісті інших дисциплін, які безпосередньо пов'язані з формуванням ціннісних орієнтацій особистості та трансформаційними процесами сучасного суспільства; при підготовці навчальних посібників, навчально-методичних матеріалів, довідкової літератури з актуальних соціальних проблем суспільства в цілому та України зокрема.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження і його висновки були предметом обговорення на засіданнях наукового семінару кафедри філософії та соціології ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», міжнародних наукових і науково-практичних конференціях: «Традиції та інновації у вищій школі: європейський контекст» (Одеса, 2011 р.), «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» (Одеса, 2012 р.), «Освіта та економіка: у пошуках діалогу» (Одеса, 2012 р.).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження знайшли своє відображення в 6 публікаціях: серед них 5 статей, опублікованих у спеціалізованих виданнях, відповідно до переліку фахових видань України, 1 – у збірниках матеріалів конференцій. Усі теоретичні положення і висновки у дисертації та наукових публікаціях дисертанта здобуто особисто.

Структура дисертації обумовлена метою й завданнями дослідження та відображає логічну послідовність вивчених питань. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять 6 підрозділів, а також висновків й списку використаних першоджерел.

Матеріал викладений на 155 сторінках, крім цього список використаних джерел (201 найменування) нараховує 17 сторінок. Загалом, 172 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність обраної теми, її зв'язок з науково-дослідними програмами, планами, темами; визначаються мета, задачі, об'єкт і предмет, методологічний інструментарій дослідження, розкрита й деталізована новизна та практична значущість отриманих результатів, їхня апробація, структура й обсяг дисертації.

У першому розділі **«Генезис ціннісних орієнтацій особистості й інформаційних процесів у суспільстві»** – розкривається формування категоріального апарату, який визначає зміст поняття цінність, ціннісних орієнтацій, їх функції у життєдіяльності людини й суспільства.

У першому підрозділі *«Концептуалізація ціннісних орієнтацій особистості в стратегіях філософського мислення»* система ціннісних орієнтацій розглядається як важливий елемент ціннісного відношення людини до оточуючої дійсності. Ціннісні орієнтації, як стверджується у філософських першоджерелах, це вибіркове відношення людини до матеріальних і духовних цінностей, система установок таких відношень, спонукань, переваг, які впливають на поведінку індивіда.

Перші визначення про систему цінностей ми знаходимо у працях Платона, Аристотеля, Сенеки, у текстах Біблії й Корану, у німецьких Рунах та слов'янських Пrawdах, де цінності поділяються на головні людські цінності, чесноти, етичні цінності. Цінність являє собою особливий тип світоглядної орієнтації людини, уявлення, які склалися у культурі, ідеалі, моральності, про добро й красу. Мо-цзи визначив сутність людської доброчесності як найвищу цінність – справедливість. Софісти торкаються питання про універсальність цінностей, загального значення моралі, політичного ідеалу, які встановлені Богом чи природою.

Сучасний погляд на ціннісні орієнтації особистості почав формуватися під впливом німецької класичної філософії. Так, категоричний імператив І. Канта формулює розуміння людини як абсолютної цінності, а його буття як самоціль. Гегелівська концепція розглядає аксіологічні проблеми з інших позицій, сутність цінності визначається крізь її зв'язок із потребами, розвивається ідея "абсолютної цінності культури". Переоцінка всіх цінностей Ф. Ніцше приводить до кардинальних змін у системі цінностей, мораль

суперечить природі самого життя, життя – це воля до влади, це сила, прагнення до існування.

У XIX-XX століттях поняття "цінність" стає не тільки філософським, а й категорією соціології, соціальної психології. П. О. Сорокін визначає цінність як фундамент культури, широко використовуючи при цьому поняття "знання", "норма", "істина"; система цінностей являється визначальним чинником історичної епохи, науки, мистецтва, релігії, етики, економічних й політичних відносин, освіти.

Не оминули поняття й систему цінностей погляди вітчизняних дослідників. В морально-етичному плані вони розглядаються в судженнях Г. С. Сковороди, Т. Г. Шевченка, М. П. Драгоманова, М. М. Коцюбинського, Л. Українки, І. Я. Франка, які носили гуманістичний характер.

У другій половині XIX століття ці ідеї придбали більш систематизоване відображення у дослідженнях Д. І. Богдасhevського, С. С. Гогоцького, Г. І. Челпанова, П. Д. Юркевича та розглядали національний аспект проблеми, безпосередньо стосувалися історичних чинників моральних фундаментів українського народу.

Специфіку ціннісних орієнтацій особистості досить ґрунтовно досліджують сучасні українські вчені, серед яких слід зазначити Є. Р. Борінштейна, Є. І. Головаху, А. А. Кавалерова, А. І. Кавалерова, М. І. Романенка, А. О. Ручку, О. П. Пунченко. Виходячи з досліджень науковців, ми можемо стверджувати, що в суспільстві ціннісні орієнтації як елемент саморегуляції поведінки особистості являються предметом виховання, цілеспрямованого впливу, виконують достатньо важливі особистісні функції, корегуючи процес її відносин з суспільством.

У другому підрозділі *«Інформатизація суспільства: теоретичний та практичний вимір»* обґрунтовується, що в умовах прискореної технологізації суспільного буття на перший план виходить людина з його ідеалами, внутрішніми установками і соціальними пріоритетами. Інформаційно-технологічні інновації не можуть існувати без відповідного розуміння і участі людини в цьому процесі. Інформатизація сама по собі не має ніякої цінності, вона набуває таку тільки тоді, коли стає цінною для людини. Це актуалізує дослідження ціннісних орієнтацій особистості в умовах інформатизації суспільства.

Стрімкий процес формування глобального інформаційного суспільства викликає цілком природний інтерес з боку багатьох західних і вітчизняних вчених, таких як: Д. Белл, З. Бжезінський, У. Дайзард, П. Дракер, М. Кастельс, М. Мак-Люен, Й Масуда, Ф. Махлуп, К. Мей, Т. Стоуньєр, Д. Тапскотт, О. Тоффлер, А. Турен, Ф. Уєбстер та ін. Помітний внесок у розробку цієї проблематики зробили і російські вчені: Р. Абдєєв, О. Вартанова, С. Дука, В. Іноземцев, Л. Землянова, Ю. Кашлев, І. Курносков, В. Машликін, І. Мелюхін, А. Ракітов, А. Урсул, А. Чернов, А. Чугунов та ін. При цьому найменш дослідженими, особливо у вітчизняній літературі, є проблеми теоретичних і практичних змін у процесі інформатизації.

У розробку концепції інформаційного суспільства внесли істотний внесок вчені К. Ясперс, О. Тоффлер, Т. Стоуньєр, А. Турен, Г. Кан, В. Дайзард, Г. Айріс, Х. Сколімовський, Ж. Еллюль, Р. Коєн та ін.

Негативним наслідком трансформацій інформаційного суспільства може стати перетворення «людини багатомірної», складної, яка тільки завдяки таким властивостям і могла піднятися до власної реконструкції, вона починає перетворюватися на «людину одномірну», функціонально спрощену. (О. М. Ральчук).

В інформаційному суспільстві виробляються і споживаються інтелект, знання, що призводить до збільшення частки розумової праці. Від людини потребується здібність до творчості, зростає попит на знання. Формується нова інформаційна культура, складовою частиною якої є комунікативна культура з використанням сучасних інформаційних технологій.

У другому розділі **«Теоретико-методологічні підстави ціннісних орієнтацій особистості в контексті інформаційного суспільства»** обґрунтовано методологічні основи соціально-філософського дослідження ціннісних орієнтацій особистості й інформаційного суспільства. Розкрито сутність епістемологічних цінностей інформатизації суспільства та їх специфіка.

У першому підрозділі *«Експлікація поняття "ціннісні орієнтації особистості"»* розкривається сутність, компоненти поняття "ціннісні орієнтації особистості" та їх зв'язок з розвитком самої особистості й суспільства.

В історії наукової думки «ціннісні орієнтації» розумілися як соціальні установки (У. Томас, Ф. Знанецький), цілі, прагнення, бажання, життєві ідеали, система певних норм (В. Б. Ольшанський), установки на ті чи інші цінності матеріальної та духовної культури суспільства (А. Г. Здравомислов, А. Г. Ядов), моральність особистості (О. І. Зотова), узагальнені системи ціннісних уявлень чи переконань (А. О. Ручка), конкретне відношення до навколишнього середовища » (В. В. Водзинська), системно пов'язані ціннісні уявлення про світ, його процеси і відносини (Є. А. Якуба), основний канал перетворення культурних цінностей у стимули і мотиви практичної поведінки людей (В. Г. Алексеєва), детермінанти прийняття рішень (Ю. М. Жуков), свідомий регулятор соціальної поведінки особистості (Є. С. Волков), своєрідні критерії оцінювання явищ навколишньої дійсності (Є. Р. Борінштейн). Перераховані визначення сутності поняття «ціннісні орієнтації» говорять про багатоаспектне його розумінні вченими.

Відображення місця ціннісних орієнтацій в структурі особистості Г. Оллпорт розглядає як потенційні можливості розвитку людини, її визначення не тільки тим , ким вона є, але і тим , ким вона могла або хотіла би бути, становлення зрілості людини. Ціннісні орієнтації не виникають на порожньому місці. Кожне суспільство, соціальна група через конкретних осіб трансформують з історично сформованої системи цінностей ті цінності, які виражають їх домінуючі інтереси та цілі. На цій основі та з тією ж метою, вони створюють нові, властиві їм, загальні та специфічні ціннісні системи, а людина їх певним чином сприймає. Особистісні орієнтації включають спрямованість як

на цінності, так і на недоліки, які виправдовуються об'єктивною реальністю. Проблема співвідношення між цінностями й особистісними орієнтаціями – це свого роду грань психологічного та етичного (Л. В. Романюк).

Ми вважаємо, що це, перш за все, соціальні та культурні кордони, засновані на цінностях суспільства, соціальної групи, певної культури і т.д., тому що соціалізація особистості залежить від соціальних і культурних норм, соціального контролю. Тому ціннісні орієнтації є специфічним результатом, який може бути досягнутий у майбутньому, це означає, що вони виконують і функцію системоутворюючу в структурі людини в цілому і функцію цілеспрямованості поведінки. Вони виступають як принципова орієнтація на життєві цілі та конкретні ідеали. Якщо цінності є основою для прийняття рішень про сенс життя, то ціннісні орієнтації визначають шляхи їх реалізації. Вони включають принципову спрямованість персонального бачення зовнішнього світу, персонального лідерства та персонального управління, міжособистісного лідерства й управління та комунікації, творчої взаємодії (А. Г. Здравомислов, А. Г. Ядов).

В рамках соціального підходу до вивчення системи ціннісних орієнтацій Г. Олпорт, Ф. Вернон, Г. Линдзи внесли в ціннісну проблематику уявлення про найважливішу роль інтересів у процесі формування ціннісних орієнтацій. При цьому розглядалися шість основних інтересів: інтерес до теорії, методології, науки; інтерес до економіки; інтерес до політики, ідеології; інтерес до соціальних інститутів; інтерес до релігії, обрядів; інтерес до мистецтва, літератури, прекрасного.

В 20-ті роки ХХ століття У. Томас і Ф. Знанецький розуміють ціннісні орієнтації в якості соціальних установок особистості, які регулюють поведінку індивідів. Ціннісні орієнтації – відображення соціальних інтересів особи і стратегічна спрямованість її діяльності.

Систематизуючи наведені наукові дослідження, поділяємо думку, що ціннісні орієнтації – важливий елемент структури особистості, вони детермінують мотивацію її поведінки в соціумі. Це індивідуальне відображення в свідомості людини цінностей суспільства, а ціннісна система виступає як певна ієрархія цінностей конкретного індивіда, яка формується під певним впливом соціального середовища, соціально-демографічної групи, до якої вона входить. З одного боку, ціннісні орієнтації є контролюючим органом регуляції соціальної активності особистості, а з іншого – виступають як внутрішнє джерело життєвих устремлінь, поведінкової активності людини, наділяючи найбільш важливе особистісним змістом. Цей процес перетворень активно формує структуру самосвідомості особистості, її індивідуальні потреби, а це значить, що, в першу чергу, змінюються уявлення індивіда про гідність, призначення, самоствердження в суспільстві (А. Г. Здравомислов).

Ціннісні орієнтації конкретної особистості формуються і функціонують на основі системи цінностей, виробленої суспільством, і нерозривно та міцно пов'язані з цим творенням. Д. А. Леонтьєв виділяє три основні компоненти ціннісних орієнтацій: когнітивний, емотивний і поведінковий.

Розмаїття підходів до визначення поняття «ціннісні орієнтації

особистості» обумовлено соціальними змінами в суспільстві, завдяки яким система цінностей кардинально змінюється й змінює позицію людини по відношенню до тих чи інших цінностей культури, суспільства, соціуму.

У другому підрозділі «Трансформація поняття "інформатизація суспільства" в аксіологічному вимірі» розглядається процес інформатизації з урахуванням трансформацій цінностей сучасного суспільства та вплив цього процесу на зміни у соціальній сфері.

У перебігу останнього десятиліття, специфікою та процесами інформатизації суспільства займаються такі вітчизняні вчені, як Н. П. Гедікова, М. С. Конох, О. В. Лісеєнко, М. В. Пальчинська, О. П. Пунченко, О. В. Халапсіс, та ін. Аксіологічний аспект інформатизації характеризується тим, що, розвиваючись, інформаційна цивілізація підійшла до такого моменту, коли її подальший розвиток, навіть в умовах віртуалізації, вже більше не визначається одними техніко-економічними факторами. На перший план виступає особистість, «трансформована особистість» (С. Катаєв), а це означає, що людство виставляє перед інформаційним суспільством свої цінності, які можуть вивести його за рамки техногенної цивілізації, сформувавши здатність до подолання протиріч у процесі трансформації цінностей.

Швидкість інформатизації суспільства, її зміст, ефективність, характер і спрямованість перебувають у залежності від соціальних відносин, в яких протікає процес інформатизації. При цьому перетворення в соціальній сфері мають набагато більший вплив на процес інформатизації суспільства, ніж техніко-технологічні інновації (І. С. Мєлюхін); формування основ нового суспільства відбувається під впливом трансформацій в економіці, соціальній структурі суспільства, політичному процесі, суспільній свідомості.

Оцінюючи значущість цих соціальних умов, можна погодитися з Л. Туроу, У. Дайзард, які до сприятливих соціальних умов інформатизації суспільства відносять демократизацію політичного життя суспільства, забезпечення інформаційної безпеки суспільства і держави, створення ефективної системи забезпечення прав громадян і соціальних інститутів на вільне отримання та поширення інформації як найважливішої умови дотримання прав людини.

До соціальних складових інформатизації суспільства належить його інтелектуалізація та подальше вдосконалення і розвиток культурного потенціалу суспільства. Зростання інтелектуального потенціалу «олюднює» техніко-технологічні складові процесу інформатизації. Розвиток інтелектуальної складової інформатизації суспільства передбачає засвоєння всього наукового та культурного потенціалу, новітніх досягнень науки, техніки, підпорядкування людських дій етичним вимогам, ідеалам гуманізму, розвитку свободи та відповідальності індивіда за свої дії.

Нова технологія вимагає нестандартних виконавців, індивідуалів, творчих особистостей (М. Кастельс). Ця обставина вимагає, в свою чергу, гнучкої системи освіти. Вона повинна змінювати свій зміст у залежності не тільки від техніко-технологічного прогресу, а й від соціального порядку, та бути

безперервною, щоб своєчасно забезпечити працівників виробництва потрібними в їх діяльності знаннями.

Під впливом змін, що відбуваються у співвідношенні різних сфер людської діяльності, змінюється і соціальна структура суспільства – зростає роль інтелігенції. Відтепер інтелігенція займає значне місце, вона є носієм інтелектуальної власності, знань, які в інформаційному суспільстві є головною соціальною цінністю. За Е. Тоффлером, відбувається перехід влади, вона переходить до тих, хто володіє знанням – володіння знанням стає неодмінною умовою влади.

Сучасні комунікаційні засоби створили глобальну інформаційну систему, яка сприяє поширенню освіти і знань, засвоєнню суспільством нових цінностей, прискореному руху фінансових послуг, науково-технічного прогресу (Л. Бергер, П. Хантінгтон). Певною мірою це залежить від характеру управління в рамках відповідної соціальної системи. Але у всіх випадках загальним залишається те, що соціальне виробництво в сучасному світі не зводиться ні до конкретної економіки, ні до системи тільки виробничих відносин, бо між людьми в процесі виробництва складаються, крім економічних відносин ще й політичні, правові, релігійні, психологічні та інші.

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що перетворення інформації в ключову цінність сучасності змушує по-новому поглянути на організацію наукових досліджень і розробок, на управління наукою та науково-інформаційними службами, на якість освіти й особливості системи її функціонування.

Третій розділ **«Вплив ціннісних орієнтацій особистості на перспективи інформатизації суспільства»** присвячений аналізу феномену ціннісних трансформацій, ціннісних орієнтацій особистості, процесу інформатизації та їх взаємовпливу на розвиток креативного потенціалу в сучасному суспільстві.

У першому підрозділі *«Креативний потенціал інформатизації суспільства в аксіологічному контексті»* досліджуються умови розвитку та формування творчого потенціалу особистості в процесі інформатизації суспільства.

У сучасному українському суспільстві основою розвитку виступають інформаційні процеси, в яких широко використовуються інформаційно-телекомунікативні технології. Впровадження цих технологій у всі сфери життєдіяльності людини сприяло виникненню і розвитку процесу інформатизації, який, у свою чергу, дав поштовх інформатизації креативної сфери діяльності людини (праця замінюється творчістю).

Особливістю інформаційного суспільства є зростання ролі фактору творчості, тому необхідністю стають наукові знання, орієнтовані на новітні досягнення, інноваційну діяльність всіх суспільних структур, які знаходяться у соціальній трансформації. Звичайно, інформація залишається основним виробничим соціальним ресурсом, тому інформаційне суспільство називають століття інноваційної стратегії та масової творчості.

Якісною особливістю становлення та розвитку інформаційного суспільства є перетворення творчості, креативної діяльності людства в

об'єктивно необхідний процес, що дає початок формуванню нових ціннісних орієнтацій особистості. Становлення інформаційного суспільства призвело до змін соціокультурних установок, інтересів і потреб особистості; створило нові канали трансляції соціокультурних норм і цінностей завдяки розвитку засобів масової інформації. Інформація, виступивши основною цінністю, перетворюється на матеріальну складову суспільства. Хоча сама інформація нематеріальна, але вона купується і продається. Наслідком перетворення інформації на товар стає інформаційна агресивність (О. Н. Арестова, Л. Н. Бабанін, А. Є. Войскунський), що впливає на індивідів; ті, що не зайняті пізнавальною діяльністю, зазнають інформаційного голоду. Але велика кількість інформації не робить демократію більш життєздатною, а індивіда - більш освіченим (Ю. Д. Бабаєва, А. Є. Войскунський). Прогнози Ю. Хабермаса, Т. Адорно невтішні, вони говорять про те, що критична думка зникає, індивід майже немає можливості діяти самостійно; медіаімперії, всілякі розваги і реклама заповнюють весь можливий простір, а публічна сфера деградує, тобто зміни в інформаційній сфері не завжди є прогресивними й інноваційними, носять маніпуляційний характер (А. В. Глухова), економічний (Е. Бернайс). Інформація буде проводитися ексклюзивно, приватно і стане занадто дорогою для рядового споживача, зате стане приносити своїм творцям прибуток (В. П. Баришков).

Все це активно формує цінності, виховує споживача, певним чином впливаючи на емоційні зони людини, які пов'язані з цінностями сім'ї, захистом дитинства, любові до тварин, добробутом і благополуччям сімейного вогнища, соціальною успішністю. Організованість та управління суспільством (Ю. Хабермаса, Е. Гідденс) призводять до деградації публічної сфери, до тих соціальних рамок, де можливе формування дискусії з проблем суспільства.

Серед проблем інформатизації сучасного суспільства перше місце постає проблема дезорганізація цінностей, яка породжує домінування псевдомистецтва над дійсною, істинною культурою. У результаті ціннісно-нормативних трансформацій виникло поняття «бліп-культура» як основи життєдіяльності сучасної людини, що не є позитивним (А. Моль) в рамках концепції «мозаїчної культури».

Інформаційна техніка якби стає допоміжним технічним засобом в галузі художньої творчості – в кіномистецтві, сценічному мистецтві, архітектурі, монументальній скульптурі й живопису, декоративно-прикладному мистецтві та ін. Це впливає як на художню діяльність, так і на особистість, даючи змогу людині розвивати свої творчі здібності незалежно від культурних умов, соціальної групи та територіальної приналежності; створюючи умови для розвитку та диференціації культури інформаційного суспільства на субкультури.

У процесі інформатизації суспільства та її культури змінюється соціальний статус художньої культури: зростає її роль у суспільному житті, розширюється сфера її функціонування, зростає кількість людей, зайнятих у цій сфері творчої діяльності. В суспільстві виникають нові естетичні потреби. Це вимагає інших форм художньо-культурної комунікації, які може забезпечити

інформатизація. Інформатизація – це не стільки технологічний, скільки соціальний і навіть культурологічний процес, пов'язаний зі значними змінами у способі життя людини, це відхід від класичних цінностей, який пов'язаний з глобалізацією суспільства. Тому, опинившись перед загрозою свого існування, людина цілий ряд цінностей, завдяки творчій активності, почала трансформувати й головними цінностями для неї стають свобода, терпимість до іншого, активність, інновації, творчість, знання, самовираження і т.д.

Специфікою сучасного феномену ціннісних трансформацій є його всесвітній характер, обумовлений проходженням людством кризових ситуацій і тенденцій. Людство стало єдиним не тільки в результаті ефекту «осьового часу» і розвитку наукового потенціалу, що охопили світ, але також в силу злиття ринків сировини, праці, фінансів, створення глобальної інформаційної мережі, загальних традицій, обрядів та масовості культури. Тому в умовах інформатизації суспільства людина розвиває творчі здібності за допомогою інструментів інформаційного суспільства на основі засобів масової інформації та управління, формуючи креативний потенціал.

У другому підрозділі *«Вплив ціннісних орієнтацій особистості на інформатизацію сучасного українського суспільства»* аналізуються особливості впливу ціннісних орієнтацій та процесу інформатизації на українське суспільство.

В останні роки, важливого значення набуває стрімкий розвиток технічних інновацій, які сприяють інформатизації сучасного українського суспільства, і, відповідно, впливають на розвиток особистості та трансформацію її ціннісних орієнтацій.

З одного боку, інформаційні технології, звільняючи людину від рутинної роботи, дають можливість розвиватися творчому мисленню, створюють передумови для вдосконалення своїх здібностей; дозволяють здійснювати швидко комунікацію між віддаленими на великі відстані суб'єктами. З іншого боку, складається таке соціальне середовище, в якому життєдіяльність особистості залежить від ряду умов; відбувається порушення природних зв'язків особистості з іншими людьми і середовищем, її замкнутість в побудованому віртуальному світі.

Новітні інформаційні технології володіють потужними можливостями і засобами для впливу на розвиток особистості. Вони сприяють розширенню кругозору, підвищенню інтелектуального рівня, розвитку творчого потенціалу особистості, впливають на формування таких соціальних якостей, як взаєморозуміння, взаємодопомога, відповідальність, вміння спілкуватися і знаходити спільну мову з різними співрозмовниками. Все це дозволяє розглядати інформаційні технології як один з найпотужніших інструментів для розвитку особистості.

Сучасне українське суспільство потребує соціального оновлення, яке стане можливим лише при формуванні творчо активних особистостей, здатних до вільної самореалізації свого потенціалу, і до мобільної трансформації у відповідності з соціокультурними умовами. Але відмова від колективної

життєдіяльності провокує відокремлення особистості та гіпертрофований індивідуалізм.

Тим часом у сучасному суспільстві повинні діяти механізми, які гармонізують особистісні починання. Індивідуальність, духовно багата особистість повинні стати загальнокультурною цінністю. Однак в умовах масової культури переважають в основному матеріальні цінності. З цього випливає необхідність створення визначальної ролі моральних цінностей, при увазі до матеріальної сторони життя, як умови існування сучасної людини. Отже, людина, освоюючи норми і цінності сучасного суспільства, не тільки здобуває знання, а й отримує підґрунтя для саморозвитку, самореалізації.

Під впливом національної культури формується творчий потенціал особистості, спрямований на етичні та суспільні цінності. Цінності, закладені культурою, знаходяться в основі інтересів і потреб особистості. Вони теж можуть мати різну спрямованість і пріоритети, цінності етико-естетичні ведуть до розвитку духовно-моральних, художніх інтересів і потреб. Процес інформатизації сучасного українського суспільства сприяє не тільки позитивним зрушенням у суспільстві, але й призводить до трансформації ціннісних орієнтацій особистості, таких як: підвищення рівня інформаційної культури; більш активний прояв творчого потенціалу особистості; підвищення інтелектуального потенціалу; підвищення моральної відповідальності особистості за вибір інформації та прийняття рішень.

Розвиток особистості в умовах інформатизації українського суспільства багато в чому визначається тим, яким чином особистість буде задовольняти свою потребу в інформації, якими інформаційними каналами вона буде при цьому користуватися, яка спрямованість інтересів буде лежати в основі її мотивації, яку якісну зміну придбає ціннісна система, що є основним критерієм відбору інформації, на основі якої буде відбуватися саморозвиток і самовдосконалення особистості, і відповідно, суспільства в цілому.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні представлені узагальнення й нове вирішення актуального **наукового завдання**, яке полягає у філософському осмисленні трансформації ціннісних орієнтацій особистості та її впливу на процес інформатизації сучасного суспільства, його соціального значення для цивілізаційного розвитку людства.

Проведене дослідження дає можливість в узагальнено-теоретичній формі зробити наступні висновки:

1. Цінності та ціннісні орієнтації виступають специфічною формою функціонування смислових новоутворень у особистісних структурах, які відображають рівень розвитку кожної особистості й форми взаємодії суспільного та індивідуального в ній, специфічні, гармонійні форми сприйняття оточуючого світу та самого себе, форми та елементи саморегуляції поведінки, самоствердження особистості та є індикатором міри її соціальності.

2. Інформатизація суспільства проявляє себе як глобальний соціальний процес, особливість якого в тому, що він є домінуючим видом

діяльності в сфері суспільного виробництва, який можливий на основі використання сучасних засобів мікропроцесорної техніки, інформаційної взаємодії та обміну. Він потребує багато зусиль, не тільки матеріальних, на формування нового соціокультурного простору та культури використання інформаційних технологій, має свої норми, традиції, особливості та приводить до духовно-культурних розривів, інтелектуальних, світоглядних та інших серед членів суспільства.

3. Перехід до інформаційного суспільства привів до філософського переосмислення механізмів регулювання відносин, які виникають між громадянами та організаціями інформаційного суспільства. Вони визначаються не тільки техніко-економічними факторами, а й процесом формування нової "трансформованої особистості" та соціальних процесів, зміною характеру соціальної реальності. Цей процес носить як позитивний та прогресивний, так і негативний характер: виробництво нових технологій, новий характер управління та самоуправління у громадянському суспільстві, демократизація політичного життя суспільства, вільне отримання інформації, інтелектуалізація суспільства, так і протиріччя між національними інтересами та інтересами конгломератів мережевого суспільства, зміни сфери людської діяльності (проблема зайнятості населення) та цінностей, відчуження людини від соціуму, реклама егоцентричного способу життя, віртуальна залежність, втрата зв'язку із традицією.

4. На основі характеру ціннісних орієнтацій, які є важливим компонентом внутрішньої структури особистості й виявляють їх детермінуючу роль у трансформаційних процесах суспільства в період інформатизації основною цінністю стають знання. Зростання інтелектуального потенціалу суспільства "олюднює" техніко-технологічні складові процесу інформатизації суспільства, тобто передбачається освоєння всього наукового та культурного потенціалу, освоєння нових досягнень науки, техніки, а також підпорядкування людських дій етичним потребам, ідеалам гуманізму, розвитку свободи й відповідальності індивіда за свої дії, вплив на процеси у соціальній та професійній структурах, політичного життя, побуту суспільства. Інакше кажучи, відбувається й інформатизація самої особистості, як фактор її соціалізація впливає на розвиток та формування вільної особистості, або інакше, соціальна інформація, донесена до індивіда, включається у складний процес формування поглядів, ідей, установок стосовно тих чи інших цінностей.

5. Стрімке підвищення суспільної цінності інформації, яка перетворилася на ресурс як самої людини, так і суспільства, робить акцент на комунікації як інформаційного фактору, який призводить до об'єднання світу в єдину систему, яка функціонує в режимі реального часу. Процес інформатизації ґрунтується саме на тому, що інформація є важливим фактором соціального прогресу. Тому суспільство, яке у своєму розвитку своєчасно не використовує процеси інформатизації, прирікає себе на відсталість і залежність економічну, політичну, культурну від більш інформатизованих суспільств.

6. Аксіологічний вимір інформатизації суспільства та його трансформація провокує формування нового світогляду, змінює масову

свідомість, породжує процес ускладнення цивілізації й загострює проблему індивідуалізації в ньому. Але на перший план з ще більшою силою виступає особистість, яка виставляє перед суспільством свої цінності, що формують здатність людини «олюднювати» техніко-технологічні складові процесу інформатизації, інтелектувати суспільство, а також в подальшому удосконалювати й розвивати культурний потенціал суспільства.

7. Креативний потенціал інформатизації суспільства провокує та вносить зміни й перетворення у сучасне суспільство засобами творчого потенціалу людини, використовуючи творчість як духовно-матеріальну, комунікативну та управлінську діяльність, при цьому відбувається диференціація культури інформаційної епохи та інтеграційні процеси в структурі, розвитку та функціонуванні цієї культури співтовариства користувачів інформаційно-комунікаційних технологій. Підвищується попит на теоретичні знання гуманітарної, аналітичної, інформаційної, управлінської системи, змінюючи при цьому не тільки ієрархію цінностей, а й їх переоцінку.

8. Сучасне українське суспільство потребує соціального оновлення, яке можливе лише при формуванні творчо активних особистостей, здібних до вільної самореалізації свого потенціалу, й до мобільної трансформації відповідно зі змінами соціокультурних умов: яскрава людська індивідуальність, духовно багата особистість повинна стати загальнокультурною цінністю.

9. Специфічною особливістю впливу ціннісних орієнтацій особистості на процес інформатизації сучасного українського суспільства є те, що він (процес інформатизації) формується на засадах ментальної ідентичності, єдності та філософської, соціальної, економічної, політичної, соціокультурної, соціокомунікативної трансформації; можливий в умовах діалогу культур і традицій завдяки включенню особистості до загальнолюдських цінностей (свобода, право на життя і самореалізацію, демократичні цінності). Включення особистості до єдиного інформаційного поля, призведе до кардинальних та фундаментальних змін у соціальну й загальну культурну ситуацію, яка представляє собою інтегральну систему різних сфер людської діяльності, тобто в сучасних умовах саморозвиток особистості невід'ємний від життєдіяльності кожної людини. Тому в процесі інформатизації, яка сприяє ціннісно-нормативним трансформаціям, що підводить до конфліктів на рівні держави, конфесій, культурних традицій, необхідно загальнолюдські цінності закладати на основі національних цінностей, для їх ефективного сприйняття.

Список опублікованих автором праць за темою дисертації:

1. Начев А. П. Ценностно-ориентационные типы современности. / А. П. Начев // Наукове пізнання: методологія та технологія. — 2011. — В. 2(27). — С.111-115.
2. Начев А. П. Ценностные ориентации личности в ее социально-философском пространстве / А. П. Начев // Перспективи. Соціально-політичний журнал. — 2011. — № 2(48). — С.127-131.

3. Начев А. П. Генеза феномену «інформатизація суспільства». / А. П. Начев // Перспективи. Соціально-політичний журнал. — 2012. — № 3(53). — С.128-133.

4. Начев А. П. Креативный потенциал информатизации общества в аксиологическом контексте / А. П. Начев // Перспективи. Соціально-політичний журнал. — 2012. — № 3(53). — С.65-68.

5. Начев А. П. Личность-рефлексия глобализации информационных технологий. / А. П. Начев // Наукове пізнання: методологія та технологія. — 2013. — В. 1(30). — С.107-111.

6. Начев А. П. Вища освіта України в контексті Болонських реформ. / А. П. Начев // Матеріали 10-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Традиції та інновації у вищій школі: європейський контекст» (Одеса, 18-20 травня 2011р.). — С. 82-93.

АНОТАЦІЯ

Начев А. П. Ціннісні орієнтації особистості в контексті інформатизації суспільства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2014.

Дисертація присвячена дослідженню сутності та особливості трансформації ціннісних орієнтацій особистості в контексті інформатизації суспільства.

Основу ціннісних орієнтацій складають процеси, які формують у діяльності та спілкуванні соціальні (ціннісні) відносини, та потім трансформуються у соціальні установки, а після низки перетворень – в ціннісні орієнтації.

Становлення інформаційного суспільства веде до змін ціннісних орієнтацій в суспільстві, відбувається трансляція загальнолюдських цінностей на все суспільство. Інформатизація суспільства впливає на спосіб життя, на матеріальну і духовну культуру. Вона привела не тільки до збільшення обсягу інформації, а й до створення локальних і глобальних систем та мереж, баз даних й знань, та до появи принципово нових технологій, до нової культури, до нового типу суспільства.

Креативність чи творчість – атрибутивно-універсальна властивість людини в усі культурно-історичні епохи. Відмінною особливістю інформаційного суспільства є зростання ролі фактора творчості, в сферу дії якого залучається вся духовна і матеріальна діяльність.

Інформаційні технології сьогодні є одним з фундаментальних чинників, котрі кардинально змінюють соціальну і загальну культурну ситуацію, представляючи собою інтегральну систему досягнень різних сфер людської діяльності. Звідси випливає, що в сучасних умовах саморозвиток особистості невід'ємний від процесу інформатизації суспільства та трансформації ціннісних орієнтацій.

Ключові слова: цінності, ціннісні орієнтації, ціннісні орієнтації особистості, інформаційні процеси, інформаційне суспільство, інформатизація суспільства, креативний потенціал інформатизації суспільства.

АННОТАЦІЯ

Начев А. П. Ценностные ориентации личности в контексте информатизации общества. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата философских наук по специальности 09.00.03 – социальная философия и философии истории. – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», Одесса, 2014.

Диссертация посвящена исследованию сущности и особенностям формирования ценностных ориентаций личности в контексте информатизации общества.

Основу ценностных ориентации составляют формирующиеся в процессе деятельности и общения социальные (ценностные) отношения, которые затем трансформируются в социальные установки, а после ряда преобразований – в ценностные ориентации.

Ценностные ориентации конкретной личности формируются и функционируют на основе системы ценностей, выработанной обществом, и неразрывно и прочно связаны с этим образованием. Система ценностей является при этом своеобразной «интегративной основой» как для отдельно взятого индивидуума, так и для любой малой или большой социальной группы, культуры, нации наконец, для человечества в целом.

Система ценностных ориентаций личности представляет собой важный элемент ценностного отношения человека к окружающей действительности. Ценностная ориентация – это выборочное отношение человека к материальным и духовным ценностям, система установок такого отношения, убеждений, преимуществ, которые влияют на поведение индивида. Под ценностью при этом понимается позитивная или негативная значимость объектов окружающего мира для отдельного человека, класса, социальной группы, общества в целом, которая проявляется через сферу жизнедеятельности, интересы, потребности, общественные отношения.

В истории научной мысли «ценностные ориентации» понимались как социальные установки, «цели, стремления, желания, жизненные идеалы, система определенных норм», «установки на те или иные ценности материальной и духовной культуры общества», «нравственность личности», «обобщенные системы ценностных представлений или убеждений», «конкретное отношение к окружающей среде», «системно связанные ценностные представления о мире, его процессах и отношениях», «основной канал превращения культурных ценностей в стимулы и мотивы практического поведения людей, «детерминанты принятия решений», «сознательный регулятор социального поведения личности», «своеобразные критерии оценивания явлений окружающей действительности».

Трансформационные процессы современного украинского общества коснулись одного из основных компонентов общественного сознания – ценностей. Конфликт ценностей проник как в материальную, так и духовную сферу нашего общества. Становление информационного общества ведет к изменениям ценностных ориентаций в обществе, происходит трансляция общечеловеческих ценностей на все общество. Информатизация общества влияет на образ жизни, на материальную и духовную культуру. Она привела не только к увеличению объема информации, созданию локальных и глобальных систем и сетей, баз данных и знаний, но и к появлению принципиально новых технологий, к новой культуре, к новому типу общества.

Творческая деятельность в условиях информационного общества, ориентированного на инновационную стратегию модернизации, принимает социально значимый характер. Креативность или творчество – атрибутивно-универсальное свойство, присущее человеку во все культурно-исторические эпохи. Отличительной особенностью информационного общества является возрастание роли фактора творчества, в сферу действия которого вовлекается вся духовная и материальная деятельность.

Среди проблем, на которые повлияла информатизация в современном обществе, следует отметить общее состояние дезорганизации ценностей, обуславливающее другую проблему – доминирование псевдоискусства над действительной, истинной культурой: пропаганда привлекательности преступной жизни, ложной, красоты через фильмы и книги, телепередачи и компьютерные игры. В результате произошедших ценностно-нормативных трансформаций возникло понятие «блип-культуры» как основы жизнедеятельности современного человека.

Информационные технологии сегодня являются одним из фундаментальных факторов, кардинально меняющих социальную и общую культурную ситуацию, представляя собой интегральную систему достижений различных сфер человеческой деятельности. Отсюда следует, что в современных условиях саморазвитие личности неотъемлемо от жизнедеятельности каждого человека.

Развитие личности в условиях информатизации общества во многом определяется тем, каким образом личность будет удовлетворять свою потребность в информации, какими информационными каналами она будет при этом пользоваться, какая направленность интересов будет лежать в основе ее мотивации, какое качественное изменение приобретет ценностная система, являющаяся основным критерием отбора информации, на основе которой будет происходить саморазвитие и самосовершенствование личности, и соответственно, общества в целом.

Ключевые слова: ценности, ценностные ориентации, ценностные ориентации личности, информационные процессы, информационное общество, информатизация общества, креативный потенциал информатизации общества.

ANNOTATION

Nachev A. P. Value orientations of a person in the context of society informatization. – Manuscript.

Thesis for a candidate's degree in philosophical science, specialty 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history. State institution “The South Ukrainian National K. D. Ushinsky Pedagogical University”, Odesa, 2014.

The dissertation is devoted to the study of the essence and peculiarity of the transformation of a person's value orientations in the context of society informatization.

The basis of value orientations consists of the processes which form social (value) relationship in the activity and communication, and then they are transformed into social aims, and after a number of changes – into value orientations.

Formation of the informational society causes changes in value orientations in the society, general values are transmitted to all society. Society informatization influences the way of living, material and spiritual culture. It causes not only the increase in information, but also the creation of local and global systems and nets, data bases and knowledge, as well as the emergence of new technologies, new culture, new type of society on principle.

Creativity is an attribute and universal characteristic of a person in all cultural and historical ages. A distinctive peculiarity of the informational society is the growth of the role of creativity factor, in the action of which all spiritual and material activity is involved.

Today information technologies are one of the fundamental factors which change the social and general cultural situation, being an integral system of achievements in different spheres of human activity. Therefore, in modern conditions a person's self-development is an integral part of the process of society informatization and transformation of value orientations.

Keywords: values, value orientations, value orientations of a person, information processes, informational society, society informatization, creative potential of society informatization.

Підписано до друку 25.02.2014
Формат 60/88/16 Зам. № 4846
Тираж 120 прим. Обсяг 0,9 друк. арк.
Надруковано з оригінал-макету в типографії «ВМВ»
м. Одеса, пр-т Добровольського, 82-а